

Helligdommenes funktioner

Hospital

Ambrosia fra Athen. Hun kom til guden med sin bøn. Da hun gik omkring i helligdommen, lo hun ad nogle af helbredelserne som værende utroværdige og umulige, nemlig at halte og blinde blev raske alene derved at de havde »set« et drømmesyn. Men da hun havde lagt sig til at sove, så hun selv et syn. Det forekom hende, at guden stod hos hende og sagde, at han ville gøre hende rask, men at han som løn ville bede hende om at opstille en sølvgris i helligdommen som votivgave til erindring om hendes uvidenhed. Da han havde sagt dette, åbnede han hendes syge øje og lagde et lægemiddel derind. Da det blev dag, gik hun ud rask.

(Indskrift fra Asklepioshelligdommen i Epidauros, 3. årh. f.Kr., oversat af Per Bilde)

Kleo var gravid i 5 år. Da hun allerede havde været gravid i disse fem år, kom hun med sin bøn til guden og lagde sig til at sove i det hellige rum. Så snart hun kom ud derfra og nåede uden for helligstedet, fødte hun en dreng. Så snart han var blevet født, vaskede han sig selv ved fontænen og gik omkring sammen med moderen. Da hun havde opnået dette, lod hun følgende indskrive på sin votivgave: »Forunderlig er ikke størrelsen af stelen, men guddommen, for i fem år havde Kleo båret byrden i maven, indtil hun fik lagt sig til at sove, og han (Asklepios) gjorde hende rask«.

(Indskrift fra Asklepioshelligdommen i Epidauros, 3. årh. f.Kr., oversat af Per Bilde)

Markedsplads

I tithoræernes land fejrer man en fest for Isis to gange hvert år, den ene om foråret og den anden om efteråret... Den <anden dag før festen> bygger de småhandlende boder af rør eller andet forhåndenværende materiale. På den sidste af disse tre dage holder disse folk marked, hvor de sælger slaver og alle slags kvæg ligesom klæder, sølv og guld. Efter middag vender de sig til slagtofrene.

(Pausanias, Beskrivelse af Grækenland 10.32.13-16, ca. 175 e.Kr., oversat af Per Bilde)

Angående markedet: de hellige mænd skal udpege et sted, hvor alt må sælges. Byens torvemester skal sikre sig, at de handlende handler ærligt og ærværdigt og bruger vægte og måleenheder, som alle er enige om. Han må ikke bestemme den pris, som noget skal sælges for; ej heller må nogen fastsætte tidspunktet eller kræve penge af de handlende for stedet. Han skal straffe de slaver, som ikke handler efter de skrevne regler, og give en bøde på 20 drachmer til de fribårne mænd, og det er de hellige mænd, der skal dømme.

(Indskrift fra Andania, 92 f.Kr., oversat af Birgitte Bøgh)

Da de kommer til Jerusalem, gik han <Jesus> ind i helligdommen og begyndte at jage dem ud, som solgte og købte i helligdommen, og han væltede vekselernes borde og duekræmmernes bænke. Og han tillod ingen at bære deres sager igennem helligdommen. Og han lærte og sagde til dem: »Står der ikke skrevet, at mit hus skal kaldes et bedehus for alle folkene? Men I har gjort det til en røverkule.

(Markusevangeliet 11,15-17, 1. årh. e.Kr.)

Lovgiver og dommer

Påkaldelse af Maren, Marten og Bar-Maren mod ham, som vil stjæle telte eller forhammere eller spader eller økser og hakker og trug og bjælker og små økser fra Bar-Marens tempel, og imod enhver som vil tage en af de bjælker, som tilhører Bar-Maren. Han har vist i en drøm: «jeg har givet ordre til dødsstraf ved stening».

(Indskrift fra Hatra, oversat af Birgitte Bøgh)

Rådets og Folkets beslutning: ... Polyxenos, søn af Melsis fra Mesambria, kom til vores by, ... og hans ophold her var udmærket, gavnligt og værdigt for vores by og hans eget land. ... Derfor besluttede Rådet og Folket at ære denne Polyxenos, søn af Melsis fra Mesambria, og at give ham og hans familie borgerskab og skattelettelse, retten til at købe land, retten til at stå frem i retssager, ret til at rejse til og fra byen på et skib i både krigs- og fredstid..., og ydermere at have ret til at tale til Rådet og Nationalforsamlingen. Denne beslutning skal skrives på en marmor-stele og sættes op i templet for Moderen.

(Indskrift fra Dionysopolis, 50 f.Kr., oversat af Birgitte Bøgh)

Når man går tværs over den frem til den anden tempelgård, fandt man denne omgivet af en stenbalustrade, som var tre alen høj og fremragende udført. På den stod der med regelmæssige mellemrum stentavler, der dels på græsk, dels på latin forkyndte den lov, der skulle sikre stedets hellighed, idet ingen der tilhørte et andet folk, måtte betræde helligdommen; sådan kaldte man nemlig dette indre tempel.

(Josefus, Den jødiske krig 5.2, ca. 75 e.Kr., oversat af Erling Harsberg)

Bank

I kender selvfølgelig efeserne og ved, at store summer penge er i deres hænder; nogle af dem tilhører borgerne og er deponeret i Artemistemplet, ikke bare efesernes penge, men også <penge der tilhører> fremmede og personer fra hele verden, og i nogle tilfælde by-sammenslutninger og konger; penge, som folk deponerer der, for at de skal være sikre, eftersom ingen nogensinde endnu har vovet at krænke dette sted, selvom utallige krige har fundet sted i fortiden, og byen ofte har været erobret. Det er klart, at pengene er deponeret på statens grund, men det er også klart, som listerne bevidner, at det er

efesernes tradition at få disse depoter officielt noteret ned. Nå, men tager de så disse penge, når en nød melder sig, eller låner de af dem overhovedet – en handling, der trods alt ikke ville være chokerende? Nej! Snarere tværtimod, så ville de hellere, tror jeg, rive tøjet af gudinden end at røre disse penge.

(Dion Chrysostomos, Taler 31, 54-55, 1. årh. e.Kr., oversat af Birgitte Bøgh)

Angående klargørelsen af skatkamrene. De hellige mænd, der er udpegede i det 55. år, skal sammen med den bygningsansvarlige sikre sig, at to skatkamre af sten, som kan lukkes af, gøres klar. Det ene skal placeres i templet for De Store Guder, det andet i nærheden af kilden på det sted, som måtte synes dem at være sikrest. De skal sørge for nøgler: Mnasistratos skal have en nøgle til skatkamret ved kilden, og de hellige mænd skal have den anden; de hellige mænd skal have nøglen til skatkamret i templet; og de skal åbnes hvert år, når mysterierne fejres. De skal tage pengene frem og notere dem ned; de skal tælles op separat for hvert skatkammer.

(Indskrift fra Andania, 92 f.Kr., oversat af Birgitte Bøgh)

Turistattraktion

På min tur ud i byen studerede jeg alle malerierne i Dionysostemp-lets søjlegange, og samtidig med at jeg glædede mig over synet, fik jeg min mytologi genopfrisket: Der meldte sig nemlig straks en to-tre stykker, der for en lille skilling påtog sig at udlægge billederne; det meste havde jeg nu gættet mig til i forvejen.

(Lukian, Kærligheder 8, 2. årh. e.Kr., oversat af George Hinge)

Af alle de fester jeg så, er den fest de fejrer i begyndelsen af foråret, den største, og nogle kalder den 'Bålet' og andre 'Faklen'. Ved den lejlighed forretter de ofret på denne måde: De fælder høje træer og rejser dem i gården, og bagefter henter de geder, får og andre husdyr og hænger dem levende op i træerne, og der er også fugle, tøj og smykker af guld og sølv. Når de har fuldført alt dette, stiller de helligbillederne rundt om træerne og tænder et bål, og det hele er snart i flammer. Der kommer masser af mennesker til denne fest fra hele Syrien og de omkringliggende lande, og alle kommer med deres egne helligbilleder og har standarter, der efterligner deres.

(Lukian, Den syriske gudinde 49, 2. årh. e.Kr. oversat af George Hinge)